

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania K. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1.odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 9 maja 2017 r., po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 lutego 2016 r., zmienił zaskarżony apelacją wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawczynie K. M. od decyzji organu rentowego z dnia 16 marca 2015 r., stwierdzającej, że wnioskodawczynie nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2014 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wnioskodawczynie nie prowadziła w rzeczywistości, zarejestrowanej w dniu 1 października 2014 r. działalności

gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168), ponieważ w realiach sprawy brak podstaw do uznania, że celem jej prowadzenia było osiągnięcie zysku w sposób ciągły i zorganizowany. Działania podjęte przez wnioskodawczynię w celu rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej nie były konsekwentne ani przemyślane pod względem organizacyjnym, technicznym, ekonomicznym, finansowym, handlowym. Wnioskodawczynie nie dokonała inwestycji związanych z rozwojem czy założeniem firmy, skoro nabyła jedynie 1.000 wizytówek (za 270 zł), wagę jubilerską (za 21,99 zł) i wagę sklepową (74,90 zł), nieprzydatne z punktu widzenia prowadzonej działalności w zakresie *public relations* i komunikacji. Nie miała też rozeznania o rynku *public relations* w O., a zawarte przez nią ramowe umowy o współpracy z trzema podmiotami, gospodarczo bądź towarzysko powiązanymi z jej teściami, nie dawały realnej perspektywy przychodu. Ponadto podejmując decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej w czwartym miesiącu ciąży bez zagwarantowanych jakichkolwiek przychodów i ewentualnych możliwości ich uzyskania wnioskodawczynie zrezygnowała ze stałego i stabilnego zatrudnienia w charakterze kierownika sklepu, deklarując podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 9.365 zł miesięcznie, co nie miało żadnego związku z jej faktycznymi przychodami. Z kolei od dnia 15 listopada 2014 r. wnioskodawczynie przebywała na zwolnieniach lekarskich. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe nieracjonalne działania dają podstawy do przyjęcia, że wyłącznym celem rozpoczęcia działalności gospodarczej było uzyskanie przez wnioskodawczynię jak najwyższego świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego, gdyż po urodzeniu dziecka nie podjęła ona prowadzenia zawieszanej działalności gospodarczej. Zatem wyłącznie pozorowała prowadzenie działalności gospodarczej, generując w tym celu określone dokumenty. Oznacza to, że wnioskodawczynie nie podlega ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.).

Skargę od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła wnioskodawczynie zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i

przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w innym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, a także o zasądzenie od organu na rzecz skarżącej kosztów postępowania.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie: 1) art. 58 § 2 i 3 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez błędną jego wykładnię i uznanie - jedynie na podstawie luźnych domniemań niemających oparcia w zebranych materiale dowodowym - że umowa o pracę w zakresie wynagrodzenia była niezgodna z zasadami współżycia społecznego, a przez to nieważna; 2) art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przez błędną wykładnię i uznanie, że działalność skarżącej nie wypełniła wszystkich elementów definicji działalności gospodarczej i przez to nie była faktycznie wykonywana; 3) art. 32 Konstytucji RP, przez wysuwanie też w sposób pośredni odmawiającej kobiecie w ciąży prawa do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w związku z rozpoczęciem w okresie ciąży działalności gospodarczej; 4) art. 328 § 2 k.p.c., przez niewskazanie przyczyn uznania za pozorne umów zawartych przez skarżącą, które zostały następnie wykonane; 5) art. 231 k.p.c., przez błędne i nieuzasadnione uznanie, że z ustalonych w sprawie faktów można wysnuć domniemania, iż działanie skarżącej miało wyłączenie na celu uzyskanie wysokiego świadczenia; 6) art. 233 § 1 i 2 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów dokonanej wybiórczo i oparcie rozstrzygnięcia na luźnych domniemaniach, nie znajdujących uzasadnienia w zebranych materiale dowodowym, w tym przyjęcie założenia, że działalność była wykonywana w sposób pozorny niezgodnie z zasadami współżycia społecznego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podała, że „naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego wskazywane w petitum skargi jest widoczne *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia”. Pomimo rozpoczęcia działalności gospodarczej i podjęci szeregu czynności immanentnych dla przedsiębiorcy Sąd drugiej instancji w sposób nieuzasadniony odmówił jej tej działalności.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniesioną z uchybieniem terminu z art. 398⁷ k.p.c., organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W sprawie brak jest jednak podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Stosownie do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu

podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Wobec tego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniesiona skarga kasacyjna, wobec braku wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałyby być oczywiste nie spełnia wymienionych wyżej warunków, a jak już zaznaczono powyżej uzasadnienie wniosku o przyjęcia skargi do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu „oczywistości” zasadności skargi. Uzasadnienie to nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia, choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r.,

IV CSK 618/17, LEX nr 2500419 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632).

Tylko dla porządku przypomnieć należy, że utrwalonym poglądem judykatury jest, iż nie stanowi tytułu ubezpieczenia społecznego z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej zarejestrowanie działalności gospodarczej w ostatnich miesiącach ciąży, połączone z celowym opłacaniem maksymalnych składek na ubezpieczenia społeczne dla uzyskania świadczeń z tego ubezpieczenia w związku ze spodziewaną niezdolnością do pracy, liczonych od wysokiej podstawy wymiaru składek w sytuacji, gdy dochody w ogóle nie wystarczają na wysokie składki, czyli gdy profitem takiego zachowania ma być wykorzystanie systemu ubezpieczeń społecznych wbrew zasadzie solidaryzmu ubezpieczonych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 5 września 2018 r., I UK 208/17, LEX nr 2541912; z dnia 17 października 2018 r., II UK 301/17, niepublikowany i powołane tam orzeczenia). W wyroku z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17 (LEX nr 2497578), Sąd Najwyższy stwierdził, że doraźna realizacja przedmiotu zarejestrowanej działalności gospodarczej służyć może stworzeniu jedynie pozorów jej wykonywania po to, aby ubezpieczony mógł uzyskać tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym z najwyższą możliwą podstawą wymiaru składek, przekładającą się na wysokość świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, bez ekwiwalentności w stosunku do włożonych środków. Zachowanie takie może być zaś ocenione jako dążenie do osiągnięcia nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem pozostałych ubezpieczonych partycypujących w tworzeniu funduszu chorobowego, z którego świadczenia byłyby wypłacane, wobec czego nie może być uznane za niepodlegające żadnej kontroli. Nie da się bowiem pogodzić z zasadami równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, sprawiedliwości społecznej, słuszności i uczciwości wobec innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych, którzy partycypowaliby w obciążeniach funduszu chorobowego spowodowanych takim pozornym tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz oddalił wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Nie stanowi odpowiedzi na skargę kasacyjną tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120; z dnia 14 marca 2003 r., V CKN 1733/00, LEX nr 80249 czy z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01, LEX nr 141392). W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną. Ze wskazanych przyczyn nie może być uwzględniony wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, zawarty w piśmie określonym jako odpowiedź na skargę kasacyjną, które zostało wysłane listem poleconym w dniu 20 września 2017 r., po skutecznym doręczeniu skargi kasacyjnej w dniu 31 sierpnia 2017 r., tzn. po upływie terminu do podjęcia tej czynności procesowej.